

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

TÜRK ANAYASA DÜZENİ

2011–2012 BAHAR DÖNEMİ ARA SINAVI

CEVAP ANAHTARI

Anlatım soruları:

- 1- Osmanlı ve Türkiye’de bugüne kadar yürürlükte bulunmuş anayasaların nasıl yapıldıklarını ve yürürlüğe girdiklerini, bir-iki cümle ile yazınız. Her bir anayasanın yapılış yöntemine anayasa genel teorisinde ne ad verildiğini bir-iki kelime ile ifade ediniz.

1876 Kanuni Esasisi, Mithat Paşa ve ekibi tarafından Belçika Anayasası ilham alınarak hazırlanmış ve son olarak padişah Abdülhamit’in düzeltmesinden geçtikten sonra, padişah II. Abdülhamit tarafından bir ferman ile ısdar edilmiştir. Yapılış yöntemi (monokratik) fermanıdır.

1921 Teşkilatı Esasiye Kanunu, 23 Nisan 1920 tarihinde toplanan Büyük Millet Meclisi tarafından yapılmış ve kabul ile birlikte doğrudan yürürlüğe girmiştir. Yapılış yöntemi kurucu meclistir.

1924 Anayasası, Ağustos 1923’te toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yapılmış ve kabul ile birlikte doğrudan yürürlüğe girmiştir. Yapılış yöntemi kurucu meclistir.

1961 Anayasası, çeşitli kaynaklardan oluşan Temsilciler Meclisi ile 27 Mayıs 1960 darbesini yapan Milli Birlik Komitesi’nin birlikte oluşturduğu Kurucu Meclis tarafından hazırlanmıştır. Temsililer Meclisinde kabul edilen metin, MBK’nin de katılımıyla Kurucu Meclis tarafından kabul edilmiş ve Temmuz 1961’de halkoylamasına sunulmuş ve halkoyuyla kabul edilerek, yürürlüğe girmiştir. Yapılış yöntemi kurucu referandumdur.

1982 Anayasası, illerden seçilen temsilciler ile MGK tarafından seçilenlerden oluşan Danışma Meclisi ile 12 Eylül 1982 darbesini yapan Milli Güvenlik Konseyi’nin birlikte oluşturduğu Kurucu Meclis tarafından hazırlanmıştır. Danışma Meclisinde kabul edilen metin, MGK’nin onayından geçtikten sonra Kasım 1982’de halkoylamasına sunulmuş ve halkoyuyla kabul edilerek, yürürlüğe girmiştir. Yapılış yöntemi kurucu referandumdur.

2- Osmanlı-Türk anayasal gelişmelerini hükümet sistemleri açısından değerlendiriniz. Hangi anayasa ile ne tür bir hükümet sistemi kurulmuştur. Bir-iki cümle ile (gerekçeli olarak) açıklayınız.

1876 Kanuni Esasi ile parlamentolu monarşi kurulmuştur. Padişahın yasama ve yürütmedeki baskın etkisi nedeniyle bu parlamenter monarşi kabul edilemez. Ancak 1909 anayasa değişiklikleri ile padişahın yasama ve yürütme üzerindeki etkisi minimize edilmiş ve parlamenter monarşi kurulmuştur.

1921 Anayasası ile yasama ve yürütmenin TBMM tarafından kullanıldığı bir meclis hükümeti kurulmuştur.

1924 Anayasasında yasama ve yürütme yetkisi TBMM'ye verilmiş, meclis hükümet sistemi devam ettirilmiş. Ancak parlamenter sisteme ait bazı özelliklerin de var olması nedeniyle; güçler birliği, görevler ayrılığı sistemi denen bir hükümet sistemi oluşturulmuştur.

1961 Anayasası ile iki meclisli saf parlamenter sistem kurulmuştur.

1982 Anayasası ile parlamenter sistem devam ettirilmiştir. 2007 anayasa değişiklikleri ile Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi kabul edilmiş; böylelikle başkanlı parlamenter sistem kurulmuştur.

3- TERCİHLİ SORU

A) 1982 Anayasasının temel ilkelerinden hukuk devletinin unsurlarını bir şema ile gösteriniz.

(Kaynak: Kemal Gözler, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Ekin, Bursa, 2011, s. 83)

B) 1982 Anayasasının temel ilkelerinden laik devletin unsurlarını bir şema ile gösteriniz.

(Kaynak: Kemal Gözler, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Ekin, Bursa, 2011, s. 64)

Kısa cevaplı sorular:

- 1- 1876 Kanuni Esasi ile kurulan ve *Meclisi Mebusan* ve *Meclisi Ayan* olmak üzere iki kanattan oluşan Osmanlı parlamentosunun ismi nedir? **MECLİSİ UMUMİ**
- 2- Demokrat Parti'nin son döneminde muhalefet ve basın faaliyetlerini soruşturmak amacıyla kurulan meclis araştırma komisyonunun adı nedir? **TAHKİKAT KOMİSYONU**
- 3- 1961 Anayasasıyla birlikte, yargıçların atamalarını yapmak ve yargı bağımsızlığını sağlamak amacıyla kurulan idari kuruluşun adı nedir? **YÜKSEK HAKİMLER KURULU**
- 4- 1982 Anayasasının halkoylamasından geçmesi halinde mevcut devlet başkanı Kenan Evren'in cumhurbaşkanı seçildiğinin kabul edilmesinin hukuki dayanağı nedir? **GEÇİCİ MADDE -1**
- 5- 12 Eylül 1980 askeri darbesini gerçekleştirenler ile o dönemde görevli bürokratları her türlü hukuki, mali ve cezai sorumluluktan korumaya yönelik olarak konulan çıkış garantisi, 12 Eylül 2010 anayasa değişikliği ile kaldırılmıştır. Burada hangi maddeden bahsedilmektedir? **GEÇİCİ MADDE - 15**

- 6- Laiklik ilkesi ilk kez hangi anayasayla Türk anayasa düzenine girmiştir? **1924 ANAYASASI**
- 7- Klasik liberal devlet anlayışının gereği olarak, devlet ekonomiye hiçbir şekilde müdahale etmez. Savunma, güvenlik ve adalet dışında devlet başka bir alanda faaliyette bulunması beklenmez. Burada hangi devlet anlayışından bahsedilmektedir? **JANDARMA DEVLET**
- 8- 1982 Anayasasının 15. maddesinin 2. fıkrasında yer verilen ve olağanüstü hal rejimlerinde dahi müdahale edilemeyecek haklar gurubuna, anayasa doktrininde ne ad verilmektedir? **ÇEKİRDEK ALAN**
- 9- Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesinin sonucu olarak, anayasa hükümlerinin devlet ile özel kişiler arasındaki ilişkilerde etkili olmasına ne ad verilir? **DİKEY ETKİ**
- 10-Mustafa Erdoğan'ın Osmanlı ve Türkiye'de anayasal gelişmelerini, anayasa hukuku ve siyaset bilimi açısından *senkretik* (metot bağdaştırmacılığı) olarak ele aldığı kitabının tam adı nedir? **TÜRKİYE'DE ANAYASALAR VE SİYASET**

Doğru/Yanlış cevaplı sorular:

- 1- 1909 anayasa değişikliklerinden önce Sadrazam ve Heyeti Vükelanın parlamentoya karşı sorumluluğu yoktu. **DOĞRU**
- 2- 1876 Kanuni Esasi'si 1921 Teşkilatı Esasiye Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. **YANLIŞ: 1924 Anayasası ile kaldırılmıştır**
- 3- 1924 Anayasası, 1930'larda hakim olan Güneş dil teorisinin etkisiyle 1935 yılında öz Türkçeleştirilmiş ve bu durum 1942 yılına kadar devam etmiştir. **YANLIŞ: Öz Türkçeleştirme 1945-1952 yılları arasında yapılmıştır**
- 4- 1960 tarihinde Türk parlamentosu çift meclislidir. **YANLIŞ:1924 Anayasasında tek meclis vardır**
- 5- 1982 Anayasası 1961 Anayasasına göre, siyasal sistemde tikanıkları çözücü bir özelliğe sahiptir. **DOĞRU**
- 6- 1982 Anayasasında mülkiyet hakkı, sosyal ve ekonomik haklar bölümünde yer almaktadır. **YANLIŞ:Kişinin Hakları ve Ödevleri bölümünde**

- 7- Anayasa bazı hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında hakim kararı öngörmektedir. **DOĞRU**
- 8- Toplumsal huzurun korunması, haberleşme özgürlüğünün sınırlanması anayasada belirtilen sebeplerden biridir. **YANLIŞ:1982 Anayasasının 22. Maddesinde toplumsal huzur ibaresi yoktur.**
- 9- 1982 Anayasasının 174. maddesi ile yaygın bilinenin aksine, bu maddede yazılı kanunların anayasa yargısına götürülmesi engellenmemekte, ancak değiştirilmelerine kısıtlama getirilmektedir. **YANLIŞ:174. Madde burada adı geçen kanunlara karşı anayasa yargısını kapatmakta, ancak değiştirilmelerini yasaklamamaktadır.**
- 10- Anayasanın Başlangıç kısmı normatif hükümler içermediğinden anayasa metnine dâhil sayılmaz. **YANLIŞ:176. Maddeye göre Başlangıç kısım anayasa metnine dahildir.**

Veysel DİNLER
Öğretim Görevlisi

+90 364 2257700-1457
veyseldinler@hitit.edu.tr
<http://web.hitit.edu.tr/veyseldinler>
www.veyseldinler.com

Hitit Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
TOKİ Yerleşkesi 19040
Çorum/TURKEY

Posta/for correspondence: PK.45 Çorum/TR